

Bánya,- Energia- és Ipari Dolgozók Szakszervezete

Útmutató a 2010 évi Üzemi Tanács választásokhoz

Az üzemi tanács, üzemi megbízott (továbbiakban: ÜT) választásával kapcsolatos teendőket a MUNKA TÖRVÉNYKÖNYVE (1992. évi XXII. törvény) szabályozza. Az Mt. 43.§ (4) bekezdése értelmében az üzemi tanácsot (üzemi megbízottat) három évre választják.

Mindazon munkáltatóknál, ahol az üzemi tanács (üzemi megbízott) megválasztására 2007. november 16. és november 30. között került sor, a megválasztott ÜT három éves megbízatása lejárt – tehát 2010. november 16. és november 30. között – választásokat kell tartani.

Ott, ahol nincs üzemi tanács, az első üzemi tanács megválasztásakor az Mt. 49.§ (2) bekezdés rendelkezése értelmében a választás kezdeményezése és a Választási Bizottság létrehozásának joga a munkavállalókat, illetve a munkáltatónál képvisellel rendelkező szakszervezeteket, illeti meg.

Miért van szükség üzemi tanácsra

Az 1992. július 1-től hatályos Munka Törvénykönyve gyökeres változást hozott a munkaügyi kapcsolatokban.

Míg korábban a szakszervezet gyakorolta a munkavállalói oldal összes részvételi, érdekvédelmi és érdekképviselői funkcióit, az üzemi tanácsok létrejöttétől sajátos funkciómegosztás keletkezett:

- az üzemi tanács gyakorolja munkahelyeken a munkavállalók közösségének részvételi jogait (a gazdálkodás, a teljesítmény-követelmények meghatározása, a jóléti-szociális ellátás, stb. témákban,) a döntést hozó vezetés részeként, valamint a felügyelő bizottság munkavállalói képviselőjének delegálási jogát;
- a szakszervezet tisztán érdekvédelmi, érdekképviselői tevékenységet lát el munkahelyi, ágazati, regionális és országos szinteken; elsősorban tagsága vonatkozásaiban, de támogatottsága függvényében tevékenysége kiterjedhet tagságán túl is. Eltérő funkciójuktól következően egymást nem helyettesíthető, hanem egymást feltételező intézményekről van szó.

Ha nem választanak üzemi tanácsot, akkor annak jogosítványait senki sem gyakorolhatja, így elvesz a munkavállalói részvétel lehetősége az együttdöntési, véleményezési és tájékoztatási kérdésekben. Ugyanez igaz arra az esetre is, hogy ahol nincs szakszervezet, annak jogosítványait más nem gyakorolhatja, ez esetben elvesznek, illetve szűkülnek a szakszervezeti jogok (pl. képviselői, kifogásolási, véleményezési, kollektív szerződés-kötés jogai).

Csak az a szakszervezet köthet kollektív szerződést, és élhet a kifogásolás jogával, melyik az ÜT-választásokon megfelelő támogatottságot szerzett.

Milyen sajátosságokkal és jelentőséggel bírnak a szakszervezet számára az üzemitanács-választások?

A reprezentativitás megszerzése

A BDSZ munkahelyi szervezetei akkor tekinthetők reprezentatívnak, ha jelöltjeik az ÜT-választásokon leadott szavazatok legalább 10%-át megszerezték.

Kollektív szerződés megkötéséhez való jog megszerzése

A BDSZ munkahelyi szervezetei ott jogosultak a munkáltatóval kollektív szerződéskötést kezdeményezni és kollektív szerződést kötni, ahol jelöltjei az üzemi tanácsi választásokon a leadott szavazatoknak több mint a felét megszerezték.

Ha a munkáltatónál több szakszervezet van, a BDSZ akkor jogosult önállóan kollektív szerződést kötni, ha a jelöltjei az ÜT-választásokon a leadott szavazatok több mint 65%-át megszerezték.

Szakszervezeti törekvések és munkavállalói érdekek érvényesítése

Azokban a kérdésekben, melyekben a munkavállalói jogosultságok képviselőjére kizárólag az ÜT jogosult, a szakszervezeti álláspontok érvényesítése az üzemi tanácsokba beválasztott BDSZ-jelölteken keresztül valósulhat meg.

Felügyelő bizottsági tag jelölési jog

A gazdasági társaságokról szóló törvény szerint a társaság munkavállalói az üzemi tanács által jelölt felügyelő bizottsági tagok útján vesznek részt a gazdasági társaság működésének ellenőrzésében. Ahol nincs üzemi tanács, a munkavállalók képviselője sem biztosított a felügyelő bizottságokban.

Ágazati (alágazati) reprezentativitás megállapíthatósága

A Kollektív Szerződés hatályának kiterjesztése csak arra a körre lehetséges, ahol a munkavállalók általi támogatottságánál fogva a Bánya-, Energia- és Ipari Dolgozók Szakszervezete reprezentatívnak tekinthető. A támogatottság mértékének megállapításánál a kiindulási alap az ÜT-választásokon elnyert szavazatok száma.

Hol kell üzemi tanácsot választani?

Mindazon munkáltatóknál, annak önálló telephelyén, részlegénél vagy egységénél **üzemi tanácsot** kell választani, melyekre a Munka Törvénykönyve hatálya kiterjed és a választás időpontjában a munkavállalók létszáma több, mint ötven fő. Ahol a létszám meghaladja a 15 főt, de nem éri el az 51-et, **üzemi megbízottat kell** választani.

Az üzemi megbízottra az üzemi tanács, illetve az üzemi tanács tagjára vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Ez az általános fő szabály kiegészül az önálló telephelyek (részlegek, egységek) esetén azzal, hogy: "A munkáltató önálló telephelyén (részlegénél) csak akkor kell üzemi tanácsot, illetve üzemi megbízottat választani, ha az üzemi tanácsi jogosítványokkal kapcsolatos munkáltatói jogok az önálló telephely (részleg) vezetőjét részben vagy egészben megilletik."

A lényeg, hogy kerüljön sor mindenütt üzemi tanács, illetve - megbízott választásra.

Központi üzemi tanács létrehozására azoknál a munkáltatóknál kerül sor, ahol több üzemi tanács vagy üzemi megbízott működik. A Központi Üzemi Tanácsba a képviselőket a munkavállalók létszámának aránya alapján delegálják, az üzemi megbízottak pedig automatikusan tagjaivá válnak.

A megválasztott üzemi tanácsok mandátuma három évre szól.

Azoknál a munkáltatóknál, ahol most elmarad az üzemi tanács megválasztása, ott az érvényesen megválasztott üzemi tanács létrejöttéig a jövőben nincs mód a munkavállalói részvételi jogok gyakorlására és kollektív szerződés sem köthető.

Az üzemi tanácsok létszámát a munkavállalói létszám alapján, a Munka Törvénykönyve írja elő (Mt. 45. §). A központi üzemi tanácsok összetételét az Mt. 44. §-a szabályozza.

AZ ÜZEMI TANÁCS TAGJAINAK SZÁMA

(tekintettel a BDSZ szerveződési területéhez tartozó gazdasági egységek méretére)

(Mt. 45. §)

100 főig	3 fő,
101 - 300 fő	5 fő,
301 - 500 fő	7 fő,
501 - 1000 fő	9 fő,
1000 - 2000 fő	11 fő,
2001 - főtől	13 fő ÜT-tag választandó

KÖZPONTI ÜZEMI TANÁCS (Mt. 44.§)

Ha a munkáltatónál több üzemi tanács, illetve üzemi megbízott működik, az ÜT-választásokkal egy időben Központi Üzemi Tanácsot is létre kell hozni.

A központi üzemi tanácsba az önálló telephelyeken megválasztott üzemi tanácsok a munkavállalók létszámával arányos számban delegálhatnak tagokat.

(Az üzemi megbízottak automatikusan tagjai a központi üzemi tanácsnak.)

A központi üzemi tanácsok létszámára - a helyi sajátosságokra is tekintettel, - irányadó a gazdálkodó szervezet összlétszáma és az ÜT-tagjainak számára vonatkozó Mt. 45. § (1) bekezdés rendelkezése.

Kik választhatnak?

Választásra a munkáltatóval a választás időpontjában munkaviszonyban álló valamennyi munkavállaló jogosult (a keresőképtelenek, a tartós kiküldetésben, fizetés nélküli szabadságon, GYES-en lévők, a munkáltatói jogokat gyakorló is). A választásra jogosultak névsorát a munkáltató köteles a Választási Bizottság kérésére öt napon belül rendelkezésre bocsátani olyan formában és tartalommal, hogy abból a Választási Bizottság a megfelelő választási jegyzékeket képes legyen összeállítani.

Kik választhatók?

legalább hat hónapja a munkáltatóval munkaviszonyban álló cselekvőképes dolgozó választható, aki;

- nem gyakorol munkáltatói jogokat (munkaviszony létesítése és megszüntetése, kártérítési felelősség megállapítása, stb.);
- a munkáltatónak vagy vezetőjének nem közeli hozzátartozója / Mt. 139. § (2) bekezdése/;
- a Választási Bizottságnak nem tagja cégeknél, munkahelyeken, társaságoknál az üzemi tanácstag munkaviszonya időtartamát feltételként nem kell figyelembe venni.

Szakszervezeti tisztségviselők csak abban az esetben nem választhatók üzemi tanácsba tagnak, ha nincsenek az adott munkáltatóval munkaviszonyban

Egyéb fontos tudnivalók

Remélhetően az Üzemi Tanácsokba döntően szakszervezeti tisztségviselők és az általuk jelöltek kerültek, ezért a szakszervezetnek elemi érdeke, hogy a választások sikeréért aktív módon vegyen részt az új ÜT választásának előkészítésében.

Első lépésként a jelölés és a választás lebonyolítására létre kell hozni a Választási Bizottságot. Javasoljuk, hogy a szakszervezet közösen az ÜT-vel állítson össze egy forgatókönyvet a Választási Bizottság számára.

Ott, ahol még nem működik ÜT, a választás előkészítése, a Választási Bizottság létrehozása és a választás lebonyolítása a szakszervezet feladata.

A Választási Bizottság létszámát úgy célszerű meghatározni, hogy figyelemmel a szavazóhelyek számára is, az alkalmas legyen átfogni a több egységgel, telephellyel rendelkező gazdálkodó szervezetnél is a jelölőmunkát.

A Választási Bizottságnak nem lehet tagja az, aki a bizottság megalakításának időpontjában tagja az üzemi tanácsnak.

A szakszervezet jogosult a Választási Bizottság munkájában részt venni.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy: a Választási Bizottság tagjai nem jelölhetők üzemi tanácstagnak! Amennyiben a jelölés során ez az eset mégis bekövetkezik, akkor az illetőnek Választási Bizottsági tagságáról le kell mondania.

A Választási Bizottság munkájában a munkáltató nem vehet részt, azt nem befolyásolhatja.

A Választási Bizottság legfontosabb feladatai

A Választási Bizottság feladata, hogy kézben tartsa az egész választást a jelöltállításától az eredmény megállapításáig. Munkája során minden tevékenységéről hitelesített jegyzőkönyvet készít (a későbbi esetleges vitás kérdések tisztázása érdekében).

A Választási Bizottság:

- első ülésén saját tagjai közül megválasztja az elnökét;
- tájékoztatja a gazdasági vezetést a választás tervezett rendjéről;
- megkéri a munkáltatótól a választásra jogosultak névsorát és a választási jegyzék összeállításához szükséges adatokat;
- közzéteszi a választásra jogosultak és a választhatók választási jegyzékét, a választás időpontját, a jelöltállítás határidejét;
- felvilágosítja a választókat a jelölés szabályairól, a választás rendjéről, az érvénytelen szavazás, szavazat, illetve választás következményeiről /lásd: Mt. 49. §; 51. §, 51/A §/;
- gondoskodik a jelölés és a választás törvényes rendjének betartásáról;
- a választásról jegyzőkönyvet készít /lásd: Mt. 53. §/;
- a választásról jelentést készít a miniszternek, valamint az ÜT választáson jelöltet állító szakszervezet munkahelyi szervének /lásd: 357/2009. (XII. 30.) Kormányrendelet 3-5. §/
- a szakszervezettel közösen határoz, ha a jelöléssel, a választás lebonyolításával vagy eredményével kapcsolatban vita merül fel /lásd: Mt. 54. §/.

Jelöltállítás

Jelöltet a munkáltatónál képviselettel rendelkező szakszervezet a saját tagjai közül, önállóan állíthat. (Írásban kell a jelölést a Választási Bizottság részére átadni.)

Fontos, hogy a BDSZ részéről legalább annyi jelöltet állítsanak, ahány ÜT-tagot fognak választani.

Célszerű azonban több jelöltet állítani, megteremtve ezzel a póttagválasztás lehetőségét, aki az esetlegesen később kieső ÜT-tag helyére léphet. Így elkerülhető, hogy új választást kelljen tartani.

A szakszervezeten kívül jelöltet állíthat a választásra jogosultak legalább 10%-a, vagy legalább ötven választásra jogosult, de ez esetben a jelölést a támogató munkavállalók aláírásával kell írásba foglalni és eljuttatni a Választási Bizottsághoz.

Abban az esetben, ha a munkavállalók szakszervezeti tagot jelölnek - beleegyezésével -, szakszervezeti jelöltként is indítható.

A jelöltet természetesen minden esetben, előzetesen írásban kell nyilatkoztatni a jelölés elfogadásáról és ezt a Választási Bizottsághoz el kell juttatni.

A jelölőmunka érvényességi feltétele, hogy legalább annyi személy szabályos /az Mt. 46. §, 49. § (3)-(5) bekezdéseinek megfelelő/jelölésére kerüljön sor, ahány megválasztandó üzemi tanácstagot ír elő a törvény 45. § (1) bekezdése.

Választás

Ha a munkáltatónál több üzemi tanácsot, illetve -megbízottat választanak, célszerű a választásokat mindenütt azonos időpontban megtartani.

Az üzemi tanács tagjait titkos és közvetlen szavazással választják.

Az üzemi tanács választásának módjáról, körülményeiről, érvényességéről, a szavazás eredményéről részletes, és hiteles jegyzőkönyvet kell készíteni a Munka Törvénykönyvében előírt tartalommal.

A választás után

Az üzemi tanács 15 napon belül megtartja alakuló ülését, saját soraiból elnököt választ, elkészíti és elfogadja saját ügyrendjét.

Az Üzemi Tanács választással kapcsolatos dokumentumok a www.etosznnet.hu honlapról letölthetők !

Budapest, 2010. augusztus 10.